

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi' ne Yönelik Algılarının Olgusal Ve Metaforik Bağlamda İncelenmesi

Behice Varışoğlu¹, Oğuzhan Sevim²

Özet

Bu çalışmada, gelecekte öğretmenlik mesleğini yapacak ve değer aktarımında rol üstlenecek olan Türkçe öğretmeni adaylarının Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi hakkındaki bilinçlilik ve duyarlılık düzeylerinin hangi seviyede olduğu ve öğrencilerin Gençliğe Hitabe ile ilgili algı ve çağrışım dünyalarını somutlaştıran metaforların neler olduğu üzerinde durulmuştur. Araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenim gören 311 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenip birbirleriyle bağlantılı olabilecek cevaplar bir üst temada toplanacak şekilde bir araya getirilmiştir. Çalışmanın sonunda Türkçe öğretmeni adaylarının Gençliğe Hitabe'nin önemini fark ettikleri ve hitabenin mesajlarını doğru algılayabildikleri görülmüştür. Öğrencilerin kendilerine yöneltilen sorulara yüksek bir duyarlılık ve dikkatle verdikleri cevapların kendi içerisinde tutarlı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretmeni adayları, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi, algı, olgusal ve metaforik inceleme

Abstract

In this study, the level of consciousness and the level of sensitivity of the Turkish teacher candidates, who will be having teacher profession in the near future and will take over the role in transferring the values, about "Ataturk's Address to Turkish Youth" and metaphors that concretize the perception and association of ideas of students are emphasized. In the study phenomenology design one of the qualitative research method was used. Study group consists of the 311 students attending last year in Atatürk University Kazım Karabekir Faculty of Education Turkish Education Department. In the study, as the data collection tool, a semi-structured interview form which consists of five open-ended questions is used. The gathered data are analyzed by content analysis technique and the answers that can be related to each other are brought together so that they are collected in a top theme. According to the gathered data, undergraduate students realize the importance of the "Ataturk's Address to Turkish Youth" and perceive the messages given in. It can be inferred that the answers given by the undergraduate students are consistent and the answers are given with a high sensitivity because the ideas about the significance of the "Ataturk's Address to Turkish Youth" are coherent and they complete each other.

Keywords: Turkish teacher candidates, Ataturk's Address to Turkish Youth, perception, factual and metaphoric determination

GİRİŞ

Gençliğe Hitabe Atatürk'ün 15-23 Ekim 1927'de okuduğu Nutuk adlı eserinin sonunda yer alan kısa bir hitabedir. Şekil olarak incelendiğinde Türkçenin söz dizimine uygun olarak ifade edilmiş on üçü tam ve ikisi eksiltili hitap cümlesi olmak üzere toplam 15 cümleden oluştuğu görülmektedir.

Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi Türk milletinin yakın zamanda yaşamış olduğu tarihî buhrandan kurtulmak için verdiği var olma mücadelesine ışık tutan kültürel, siyasi, tarihî ve

¹ Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, bvarisoglu@hotmail.com

² Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, oguzhan-sevim@windowslive.com

millî bir servettir. Atatürk bu hitabıyla geçmişte yaşanan sıkıntıların bir daha tekrar etmemesi için Türk milletinin istikbali olan gençlere hayati öğütlerde bulunmuştur.

Atatürk'ün Büyük Nutuk'tan Gençliğe Hitabe'ye geçiş bağlamı dikkat çekicidir:

“...Bugün vasil olduğumuz netice asırlardan beri çekilen millî musibetlerin intibahı ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi Türk gençliğine armağan olarak emanet ediyorum.

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.”

Yukarıdaki alıntıda geçiş bağlamını “*Bu neticeyi Türk gençliğine armağan olarak emanet ediyorum.*” cümlesindeki *emanet* sözcüğü oluşturmaktadır. Bu sözcüğün vurgu yaptığı anlam, temelde korunması ve savunulması gereken bir emanetin kıymetini ortaya çıkarmaktadır. Yani Atatürk, bir vasiyetname olarak da görülebilecek Gençliğe Hitabesi'nde Türk gençliğine bıraktığı emanetin önemini dile getirmektedir. Bırakılan bu emanet, ortaya konulan onurlu vatan mücadelesinin sonucunda büyük bedellerle kazanılmış bir emanettir. Mustafa Kemal gibi dâhi bir devlet adamının Nutuk'la Gençliğe Hitabe arasında köprü vazifesi olabilecek bir terim olarak *emanet* kavramını kullanması tesadüfi olarak görülmemelidir. *Emanet*, Türk kültürüne ve bu kültürün kaynaklarından biri olan İslam dinine göre kutsal bir değer olarak toplumda yer etmiştir. Yaşadığı toplumun değerlerini özümsemiş olan Atatürk, *emanet* kavramına vurgu yaparak Türk gençliğinin dikkatini bu noktaya çekmektedir.

Gençliğe Hitabe, doğrudan Türk gençliğine seslenen bir cümleyle başlamaktadır. Bu cümlelerin hemen ardından gelen ve hitabenin özüne işleyen vurgu “Birinci vazife...” olgusuyla ilişkilidir. Buradaki “birinci” sözcüğü sıralama anlamı taşımasına rağmen hitabe boyunca ikinci, üçüncü vb. sıralamalardan söz edilememektedir. Bunun sebebinin ise *birinci vazife* olgusunun hitabe boyunca “tek ve değişmez olarak görülmesi gerektiği” fikrinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu olgudan sonra gelen diğer cümleler temeldeki olgunun çerçevesini çizmekte ve açıklamaktadır.

Atatürk, Gençliğe Hitabe'de Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndaki mağlubiyetiyle birlikte ortaya çıkan karanlık manzaradan bahsetmektedir. Bu karanlık günlere gönderme yapan Atatürk, karanlığın Türk milletinden alınan güçle aydınlığa dönüştürüldüğünü, bu aydınlığın sürekli kalmasını sağlayacak gücün de Türk gençliği olduğunu belirtmektedir. Türk'ün gelecek planlarını ve cumhuriyetin varlığını yok etmek için uğraşacak iç ve dış güçlerin olabileceğini, bunların emellerine ulaşabilmek için türlü hile ve zorbalığa başvurabileceklerini, bazı üst düzey devlet görevlilerinin şahsi menfaatleri doğrultusunda düşmanlarla iş birliği yapabileceklerini, devleti yönetecek olanların bile ihanet içerisinde olabileceklerini hatırlatmaktadır. Bu şartlar içerisinde bile Türk gençliğinin en önemli görevinin Türk istiklal ve cumhuriyetini sonsuza kadar korumak ve savunmak olduğunu açık bir dille ifade etmektedir. Türk gençliğinin her türlü mücadele gücünün damarlarındaki asil kanda mevcut olduğunu ifade ederken Türk gençliğine olan sarsılmaz inancını da ortaya koymaktadır.

Atatürk'ün damarlardaki asil kandan kastettiği aslında Türk milletinin millî benliğinin farkında olma bilincidir. 1923'te Türk Ocağı'nda verilen çay ziyafetinde Konya gençleriyle yaptığı konuşmada “Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak evvela bizim kendi benliğimize bu hürmeti hissen, fikren, fiilen bütün ef'al ve harekâtımızla gösterelim; bilelim ki millî benliğini bulamayan milletler başka milletlerin şikâridir.” (AKM, 1990: 62) diyerek bu düşüncesini temellendirmiştir.

Milleti oluşturan fertlerin devlete bağlılıkları ceplerinde taşıdıkları kimliklerinden ibaret değildir. Bir milletin geçmişinden aldığı güçle geleceğe sağlam adımlarla ilerleyebilmesi için bir ruh bağlılığına ihtiyaç vardır. “Kişilerdeki birbirine ve devlete karşı olan bu bağlılık bir toplum şuuruna dönüşerek o millete dinamizm veren ‘millî şuur’

oluşturmuştur. Bu nedenle Türk toplumunun millet ve devlet olarak varlığını şerefle koruyabilmesi ve sonsuza kadar sürdürebilmesi ancak kendi varlığının bilincine ermesiyle mümkündür” (Korkmaz, 1987: 57).

Atatürk’ün ‘Birinci vazife’ olarak saydığı cumhuriyet ve bağımsızlığın korunması gibi son derece önemli bir görevi neden Türk gençliğine verdiği veya hitabeyi neden Türk gençliğine atfettiği, Türk milletinin her yaşta fertleri tarafından sorulması gereken bir sorudur. Türk gençliği, Atatürk’ün gözünde “milletinin dinamik kesimi, geleceği, taze gücü, asil kanı, öz suyu, hayat kaynağıdır. Gençlik idealisttir, çıkar peşinden koşmaz. Daima iyiyi, güzeli, doğruyu arar. Hakkın, doğrunun yerinde yer alır. Açık düşünceli, açık sözlü, dürüst ve yapıcıdır” (Feyzioğlu, 1992: 868-869).

Atatürk’ün işaret ettiği yolda millî birlik ve beraberlik içinde yürümek onu anlamak, yaşamak ve yaşatmak anlamına gelir. Atatürk’ün ölümünden sonra onun Türk milletine armağan ve emanet olarak bıraktığı değerler iç ve dış düşmanlar tarafından unutturulmak, saptırılmak ve içleri boşaltılarak değersizleştirilmek istenmiştir. Böyle yapılarak, boşalan dimağlara, ülkemize ve milletimize büyük zarar veren yabancı ideolojiler yerleştirilmeye çalışılmıştır. Böylesine zor günlerin yaşandığı bir zamanda Türk gençliğinin her zamankinden daha çok tecrübeli ve daha bilinçli olarak geçmişten gerekli dersi almış olmaları beklenmektedir. Türk gençliği Atatürk’ü anlayabildikleri ve onun düşünce sistemini bütün boyutlarıyla kavrayabildikleri oranda her türlü bölücü ve yıkıcı akımlara karşı koyacak gücü kendilerinde bulacaklardır. Gençler, bugün her zamankinden daha fazla Atatürk’ün işaret ettiği yoldan yürümek mecburiyetindedirler. Çünkü bu yol sayesinde millî mücadele ve sonraki yıllarda büyük imkânsızlıkların üstesinden gelinmiş ve engeller aşılarak Türk’ün makûs talihi millî irade ile yenilmiştir (Alp, 1997: 449).

Atatürk gençlik kavramını biyolojik anlamda ve dar kalıplar içerisinde değil; ideolojik temelde beden, zihnen ve ruhen üzerine aldığı görevi layıkıyla yerine getirme azim ve iradesinde olan birey olarak anlamlandırmaktadır. Bu bağlamda Atatürk’ün “Hayatta muvaffak olmak istiyorsanız ‘ben gencim’ diyene el uzatınız, ‘ben yaşlıyım’ diyenden uzaklaşınız. Gençleri seviniz, daima onlarla çalışınız. Ben muvaffak oldu isem başlıca sebebi budur. Ben daima gençleri sevdim, gençlerle beraber çalıştım, siz de böyle yapınız.” (Göksel, 1995: 352) sözleri oldukça manidardır. Ona göre genç olmak olaylar karşısında güçlü ve iradeli davranabilmek, yenilikçi düşünebilmek ve her şartta başarıya doğru yürüme azmine sahip olmak anlamlarına gelirken, yaşlı olmak ise bu değerlerin gerisinde kalmak ve varlığını bile koruyamayacak acziyet içerisinde kalmak anlamlarına gelmektedir.

Atatürk’e göre gençlerin sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri, düşündüğü her fikri hemen ileri sürmek ve fikirlerine göre yandaş toplamak değildir. O, gençlerin bir hedefe niçin yürüyeceğini, hedefe yürürken yapacaklarını önceden iyice kararlaştırması gerektiğini, bir fikri ortaya attığında ilk olarak karşısındakinin inanmasını beklemek değil, fikirlerin kişi tarafından kendi içinde özümsemesinin önemli olduğunu öğütlemektedir.

Atatürk için gençlerin yetiştirilmesi meselesi de gençliğin kendisi kadar önemlidir. O, “yetiştirilecek çocuklarımıza ve gençlerimize tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel her şeyden evvel Türkiye’nin istiklaline, kendi benliğine, millî geleneklerine düşman olan unsurlarla mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.” demiştir.

Millî değerleri özümsemiş bir gençliğin yetiştirilmesi, günümüzde de üzerinde durulan eğitim meselelerinden biridir. Atatürk’ün “tahsilin hududu ne olursa olsun...”, “en evvel” ve “her şeyden evvel” sıfatlarını kullanarak üzerinde ısrarla durduğu konu millî değerlerin kazandırılmasıdır. Çünkü millî değerlerinden yoksun kalmış toplumlar kendilerini geleceğe taşıyacak azim ve kararlılığı kendilerinde bulamayacaklardır. Bu noktada millî değerlerin kazandırılmaya çalışılacağı eğitim ortamlarında yapılacak her türlü sınıf içi ve dışındaki etkinliklerle kültürümüze mal olmuş değerlerin vurgulanması ve öğrencilere bilişsel ve duyuşsal düzeyde öğretilmeye çalışılması önemli bir eğitim faaliyeti olacaktır. Özellikle

eğitim-öğretimin başladığı ilk haftalarda öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin sınıflarda geçirilen ders sürelerini zaman doldurma etkinliklerinden kurtarıp öğrencilere, millî değerleri taşıyan İstiklal Marşı ve Gençliğe Hitabe gibi edebî değerleri de olan eserleri öğretmek kullanmaları, eğitim-öğretimin millî duyuş bilinciyle başlamasına ve öğrencilerde bu değerlerin farkındalıklarının uyandırılmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada, gelecekte öğretmenlik mesleğini yapacak ve değer aktarımında rol üstlenecek olan Türkçe öğretmeni adaylarının Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi hakkında bilinçlilik ve duyarlılık düzeylerinin hangi seviyede olduğu ve öğrencilerin Gençliğe Hitabe ile ilgili algı ve çağrışım dünyalarını somutlaştıran metaforların neler olduğu üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin düşüncelerini anlayabilmek ve bunları analiz edebilmek amacıyla şu araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- Türkçe öğretmeni adaylarına göre Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin önemi nedir?
- Türkçe öğretmeni adayları, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nde geçen düşüncelere toplum olarak gereken değerin verildiğini düşünüyor mu?
- Türkçe öğretmeni adaylarına göre Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nde Türk gençliğine ve geleceğe yönelik mesajlar nelerdir?
- Türkçe öğretmeni adayları, okullarımızda Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin gerektiği gibi anlatıldığına inanıyor mu?
- Türkçe öğretmeni adayları, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin Türk kültürüne ve diline kattığı değer hakkında neler düşünüyor?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ndeki mesajlarla ilgili Türkçe öğretmeni adaylarının olgusal ve metaforik bağlamdaki algılarının daha detaylı olarak ortaya çıkarılması hedeflendiğinden olgubilim deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 311 öğrenciden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki soruların araştırmanın amacına hizmet edip etmediğinin belirlenmesi için biri eğitim bilimleri, ikisi Türkçe eğitimi ve biri sosyal bilimler alanında uzman olan dört akademisyenden görüş alınmıştır. Alınan dönütlerden sonra formda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra tekrar uzmanlara gösterilmiş ve forma son şekli verilerek uygulamaya konulmuştur.

Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenip birbirleriyle bağlantılı olabilecek cevaplar bir üst temada toplanacak şekilde bir araya getirilmiştir. Öğrencilerin Gençliğe Hitabe ile ilgili ortaya koydukları metaforların gruplandırılmasında da yine tematik bağlam dikkate alınmıştır. Çağrışımları ve benzetme yönleri bakımından aynı kategoride olması gereken metaforlar bir araya getirilmiş ve tablolaştırılarak yüzdeleriyle birlikte verilmiştir.

BULGULAR

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gençliğe Hitabe'deki Değerlere Yönelik Algusal Algıları

Türkçe öğretmeni adaylarının Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin önemi ile ilgili düşüncelerinin çözümlenmesiyle elde edilen bulgular Tablo 1'de sunulmuştur:

Tablo 1: Türkçe Öğretmeni Adaylarına Göre Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin Önemi

	%
1. Türk gençliğinin ödev ve sorumluluklarını belirtmesi	20,45
2. Türk milletinin rehberi olması	17,22
3. Atatürk'ün ileri görüşlülüğünün kanıtı olması	16,36
4. Türk gençliğine moral ve motivasyon sağlaması	14,09
5. Özgürlüğü vurgulaması	10,90
6. İç ve dış düşmanlara karşı dikkat çekmesi	5,45
7. Türk gençliği için bir vasiyetname olması	5
8. Hitabet sanatının en güzel örneklerinden biri olması	4,09
9. Kurtuluş Mücadelesi'ni hatırlatan millî kültür hazinesi olması	3,63
10. Türklük şuurunu yansıtmaması	2,72

Tablo 1'de Türkçe öğretmeni adaylarının Gençliğe Hitabe'yi hangi yönden önemli bulduklarına dair bulgular arasından en baskın olan ve öğrenciler tarafından sıklıkla tekrar edilen düşüncelere ait yüzdeler sunulmuştur. Gençliğe Hitabe öğrenciler tarafından *Türk gençliğine ödevlerini ve sorumluluklarını belirtmesi*, *Türk milletinin rehberi olması* ve *Atatürk'ün ileri görüşlülüğünün kanıtı olması* yönleriyle çok önemli görülmektedir. Öğrenciler, hitabedeki "Ey Türk gençliği! Birinci vazifen..." vurgusunu özümsemiş ve Gençliğe Hitabe'nin önemini daha ilk cümlelerdeki duyguya yüklemişlerdir. Buna bağlı olarak Tablo 1'deki birinci ve ikinci maddelerdeki mesajların doğru algılandığı ve Atatürk'ün ileri görüşlülüğüyle bu maddeler arasında doğrudan bağlantı kurulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Atatürk'ün hitabeye başlarken kullanmayı tercih ettiği bu vurgunun amaçlılığı ve işlevselliği de ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1'de dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise öğrencilerin çoğunun metindeki başlangıç cümlelerinde ya da paragrafında geçen mesajlara sırasıyla odaklandığıdır. Öyle ki Atatürk'ün, Gençliğe Hitabe'de bahsettiği konuların kompozisyon düzeni içerisindeki sırasıyla öğrencilerin Gençliğe Hitabe'yle ilgili önemli gördükleri hususlar paralellik arz etmektedir. Diğer bir deyişle öğrencilerin Gençliğe Hitabe'de geçen mesajları önem sırasına koyarken metnin kompozisyon akışına uygun davrandıkları söylenebilir.

Türkçe öğretmeni adayları, Gençliğe Hitabe'nin önemini sıralarken verdiği mesajlar dışında şekil özelliklerine de dikkat ederek hitabet sanatının güzel örneklerinden biri olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 2: Türkçe Öğretmeni Adaylarına Göre Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ndeki Düşüncelerin Hayata Geçirilmesinde Yaşanan Sıkıntılar

	%
1. Gençliğin Atatürk'ü anlayamaması, onun düşüncelerini kavrayamaması ve çizdiği rotadan sapmış	20,43

olması	
2. Gençliğe Hitabe'deki değerlerin yozlaştırılması ve gençliğe yabancılaştırılması	16,78
3. Hitabedeki düşüncelerin bilinmesine rağmen hayata geçirilememesi	16,78
4. Aile, eğitim kurumları ve medyanın üzerlerine düşen görevleri yerine getirmemeleri	15,32
5. Gençliğe Hitabe'deki düşünceleri içselleştirememiş, millî şuuru kapalı bireylerin yetiştirilmesi	13,13
6. Türk milletinin geçmişte yaşadığı felaketleri çabuk unutmaması	9,48
7. Olaylar karşısında Atatürk'ün millî birlik ve beraberlik ilkesi çerçevesinde hareket edilmemesi	8,02

Tablo 2'ye bakıldığında öğrencilerin Gençliğe Hitabe'deki düşüncelerin hayata geçirilmesinde yaşanan sıkıntılarla ilgili özellikle *gençliğin Atatürk'ü anlayamaması*, *Gençliğe Hitabe'deki değerlerin günümüzde yozlaştırılmaya çalışılması* ve *hitabedeki düşüncelerin gençler tarafından bilinmesine rağmen hayata geçirilememesi* hususları üzerinde durdukları anlaşılmaktadır. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin akranlarını tespit ettikleri hususlar noktasında eleştirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin, Türk gençliğinin Atatürk'ün işaret etmiş olduğu yolda ilerlemediklerini vurgulamaları ve Atatürkçülük değerlerinin kendilerine yabancılaştırılmaya çalışıldığı düşüncesini ileri sürmeleri, Tablo 2'de sıraladıkları diğer sıkıntılarla bağlantılıdır. Öğrencilere göre *hitabedeki düşüncelerin bilinmesine rağmen hayata geçirilememesi* ve *aile, eğitim kurumları ve medyanın üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmemeleri* tablodaki ilk iki maddeyle çok yakından ilişkilidir. Buna bağlı olarak öğrenciler, *millî şuuru kapalı bireylerin yetiştirildiğinden, düşüncelerin içselleştirilemediğinden ve geçmişteki felaketlerin çok çabuk unutulduğundan* da şikâyet etmektedirler.

Tablo 3: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gençliğe Hitabe'deki Mesajlar Hakkındaki Düşünceleri

	%
1. Gençliğe Hitabe'deki değerlerin her akla geldiğinde güven aşıl原因an ata mirası olması	24,59
2. Gençliğe Hitabe'deki mesajların Türk gençliğinin rotasını çizmesi ve görevlerini hatırlatması	24,54
3. Gençliğe Hitabe'deki değerlerin özgürlüğün önemini hatırlatması	19,78
4. Gençliğe Hitabe'deki mesajların Atatürk'ün ileri görüşlülüğünün kanıtı olması	18,18
5. Gençliğe Hitabe'deki mesajların Atatürk'ün Türk gençliğine olan güvenini göstermesi	9,09
6. Gençliğe Hitabe'deki mesajların millî birlik ve beraberlik fikrini aşlaması	3,74

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin çoğunun “Gençliğe Hitabe’yi güven aşıl原因an bir ata mirası” olarak “Atatürk’ün kendilerine duyduğu güven”den daha önemli görmeleri görev ve sorumluluk bilincinde olduklarının ve o gücü kendilerinde gördüklerinin bir göstergesidir. Bu sonucun ortaya çıkmasının hitabedeki “Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur!” fikrinden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4: Türkçe Öğretmeni Adaylarına Göre Eğitim Kurumlarının Gençliğe Hitabe'ye Bakışı

	%
1. Öğrencilerin Gençliğe Hitabe'yi ezberlemekten öteye geçememesi ve ondaki değerleri kişilik hâline getirememesi	32,07
2. Öğretmenlerin Gençliğe Hitabe'deki düşünceleri öğrencilere özümsetmede yetersiz kalması	28,30
3. Gençliğe Hitabe'deki değerlerin yaşatılması konusunda eğitim olanaklarının yeterince kullanılmaması	18,86
4. Eğitimini tamamlamış insanlarda Gençliğe Hitabe'deki mesajlara dair davranışlara rastlanmaması	9,43
5. Eğitimin küçük yaşlardan itibaren çocuklarımıza Gençliğe Hitabe'deki değerleri kavratmada yetersiz kalması	8,80
6. Gençliğe Hitabe'deki mesajların derslerle ilişkilendirilememesi	2,51

Tablo 4'e bakıldığında öğrencilerin Gençliğe Hitabe'deki değerlerin eğitim kurumlarında istenilen düzeyde işlenmediği üzerinde durdukları görülmektedir. Öğrenciler, Gençliğe Hitabe'nin eğitim ortamlarındaki yerine çok boyutlu bir bakış açısıyla yaklaşıma çalışmışlardır. Öyle ki öğrenci, öğretmen, eğitim süreci ve eğitim sonrasını kapsayıcı nitelikte görüşler ortaya koymuşlardır. Öğrenci temelli sorunların başında ezberci anlayışın yer alması, öğrencilerin değerleri özümseyememesi ve kişilik hâline getirememesi konularında eleştiriler yer almaktadır. Öğretmen temelli sorunların başında ise değer aktarımında öğretmenlerin yetersiz kalması ve erken yaşlarda bu değerlerin çocuklara kazandırılmasında geç kalınması gibi temel sebepler gösterilmektedir. Eğitim süreci ile ilgili yapılan eleştirilerin genel anlamda ezberci sisteme, derslerde öğrenilen bilgilerin başka derslerle ilişkilendirilmemesine ve eğitim olanaklarının yeterince kullanılmamasına dayandırıldığı anlaşılmaktadır. Eğitim sürecini tamamlayan bireylerde ise, kazanılması beklenen değer ve davranışların gözlemlenememesi temel sorun olarak gösterilmektedir. Bütün bu sorunlar hep birlikte değerlendirildiğinde, eğitim sistemimizdeki değer kazanımı ve aktarımı konusundaki yaşanan sorunların belirleyici olduğu açıkça görülmektedir.

Tablo 5: Türkçe Öğretmeni Adaylarına Göre Gençliğe Hitabe'nin Türk Diline ve Kültürüne kattığı Değerler

	%
1. Gençliğe Hitabe'nin millî kültür hazinesi olması	44,88
2. Gençliğe Hitabe'nin Türkçenin gücünü ortaya koyması	40,15
3. Kültürel değerlerin özgürce yaşatılmasının önemini vurgulaması	14,94

Tablo 5 incelendiğinde öğrencilerin Gençliğe Hitabe'nin Türk diline ve kültürüne kattığı değerlerle ilgili düşüncelerinin üç ana başlık etrafında toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin hitabeye yaptıkları vurgunun ilk olarak kültür daha sonra dil üzerinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle öğrenciler hitabeyi önce kültürel bir değer olarak daha sonra ise Türkçe açısından değerlendirmektedirler. Öğrenciler, kültürel değer olarak Gençliğe Hitabe'yi *millî kültür hazinesi*, Türkçe açısından ise *Türkçenin gücünü ortaya koyan edebî bir eser* olarak algılamaktadırlar.

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gençliğe Hitabe'deki Değerlere Yönelik Metaforik Algıları

Yapılan bu çalışmanın diğer bir boyutu ise öğrencilerin Gençliğe Hitabe ile ilgili metaforik algılarının incelenmesidir. Metaforlar, insanların herhangi bir konudaki düşüncelerini ifade edebilmeleri için konuya farklı açılardan yaklaşabilmelerine imkân tanıyan bilişsel kavramlardır. Bu kavramların değerlendirilmesiyle farklı açılardan yaklaşılan konunun anlaşılması (Morgan, 1998) ve gerçeğe dönük şekillendirilmesi (Kendall ve Kendall, 1993:149) sağlanmış olur. İnsanlar her kavramı açıklayabilecek kelime hazinesine sahip olamayabilir. Herhangi birinden bir kavramı açıklaması istendiğinde birey o kavramı başka bir bilgi alanına ait olan kavramla mukayese edip, gerçeğe dönük olarak şekillendirip ifade etme yoluna gidecektir (Clarke, 1997: 4). Yani birey, metaforik düşünme sürecine başvuracaktır. Çalışmanın bu sürecinde ise Gençliğe Hitabe'deki çağrışım zenginliğini ve soyut düşüncelerin somutlaştırılmasını sağlamak amacıyla öğrencilerin metaforik algılarına ihtiyaç duyulmuştur. Tespit edilen metaforlar Tablo 6'da gösterilmiştir:

Tablo 6: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Gençliğe Hitabe İle İlgili Metaforik Algıları

Benzetme Yönü	Metafor	f
Türk kimliğini çözümlemesi ve yol gösterici olması	Orhun Abideleri	52
	Pusula	47
	Kutup Yıldızı	23
	Yol Haritası	14
	Rota	10
	Sınav Yönergesi	4
	Navigasyon	1
	Hazine Haritası	1
İçerdiği bilgi ve düşüncelerle aydınlatıcı bir işlev görmesi	Meşale	42
	Güneş	30
	Ay	18
	Fener	12
	Deniz Feneri	11
	Araba Farı	1
	Bulutsuz gece	1
Korunması gereken değerlerle ilgili bilgiler içermesi	Vasiyetname	28
	Nasihat	26
	Veda Hutbesi	3
Türk kültürüne ait değerlerin koruyucusu olması	Baba	33
	Anne	21
	Doktor	7
	Paratoner	1
	Teknik direktör	1
Türk milleti ve tarihi için kıymetli olması	Hazine	34
	Elmas	8
	Akarsu	4
	Tehlike çanı	3
Türk milletine uyarıcı işlevi görmesi	Çalar saat	2
	Külçe altın	1
Derin ve köklü bir yapıya sahip olması	Temel	15
	Ağaç	8
	Gezegen	5
	Bilim	1
	Bilgisayar	1

Tablo 6’da da görülebileceği gibi metaforların benzetme yönleri şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Türk kimliğini çözümlemesi ve yol gösterici olması
- İçerdiği bilgi ve düşüncelerle aydınlatıcı bir işlev görmesi
- Korunması gereken değerlerle ilgili bilgiler içermesi
- Türk kültürüne ait değerlerin koruyucusu olması
- Türk milleti ve tarihi için kıymetli olması
- Türk milletine uyarıcı işlevi görmesi
- Derin ve köklü bir yapıya sahip olması

Tablo 6 incelendiğinde Gençliğe Hitabe ile ilgili olarak öğrencilerin 34 farklı metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu metaforların frekans değerleri dikkate alındığında benzetme

yönü açısından hitabenin Türk kimliğini çözümlemesi ve yol gösterici olmasıyla içerdiği bilgi ve düşüncelerle aydınlatıcı bir işlev görmesi temalarının ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Öğrencilerin geliştirmiş oldukları metaforlar bütünsel olarak ele alındığında ise Gençliğe Hitabe ile ilgili algı dünyalarının oldukça geniş ve Türk kültürüne dair değerleri kapsayıcı nitelikte olduğu düşünülebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Türkçe öğretmeni adayları Gençliğe Hitabe'nin önemini fark etmiş ve mesajlarını doğru algılayabilmiştir. Öğrencilerin kendilerine yöneltilen sorulara yüksek bir duyarlılık ve dikkatle verdikleri cevapların kendi içerisinde tutarlı olduğu söylenebilir. Çünkü Gençliğe Hitabe'nin önemi ile ilgili dile getirdikleri düşünceler, birbirini tamamlar niteliktedir.

Türkçe öğretmeni adayları, Gençliğe Hitabe'deki mesajların hayata geçirilmediğini düşünmekte ve bu konuyu eleştirmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarına göre Gençliğe Hitabe'deki değerler günümüzde yozlaştırılmaya ve Türk gençliğine yabancılaştırılmaya çalışılmaktadır. Gençliğe Hitabe'deki değerlerin yaşanması ve aktarılması ile ilgili yaşanan bu sıkıntılar neticesinde ise millî şuuru kapalı bireylerin yetişmesi ve olaylar karşısında Atatürk'ün millî birlik ve beraberlik ilkesi çerçevesinde hareket edilememesi gibi daha derinlerdeki sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Türkçe öğretmeni adayları, Atatürk'ün gençliğe duyduğu güvenin farkında olduklarını, Gençliğe Hitabe'deki değerlerin kendilerine güven verdiğini ve kendilerinin de sorumluluk taşıyabilecek kişiler olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu düşünceleri Atatürk'ün "Türkiye'nin genç evlatları, yorulsanız dahi beni takip edeceksiniz. Dinlenmemek üzere yürümeye karar verenler asla ve asla yorulmazlar. Türk gençliği gayeye, bizim yüksek idealimize durmadan, yorulmadan yürüyecektir." (1972: 68-69) sözlerine samimiyetle yaklaştıklarını gösterir.

Türkçe öğretmeni adayları, Gençliğe Hitabe'nin eğitim ortamlarındaki genel durumuyla ilgili gerçekçi, akılcı ve eleştirel düşünceler ortaya koymuşlardır. Özellikle Gençliğe Hitabe'deki değerlerin aktarımında öğrenci-öğretmen-eğitim ortamı unsurlarından kaynaklanan sorunlara dikkat çekmişlerdir. Gençliğe Hitabe'deki değerlerin genç nesillere aktarılmasıyla sorumlu tek organın eğitim ortamları olmadığını, aile ve medyanın da bu süreçte önemli görevlere sahip olduğunu vurgulamışlardır.

Türkçe öğretmeni adaylarına göre eğitim sürecini tamamlamış olan insanlarda Gençliğe Hitabe'deki değerlerin somut göstergeleri bulunmamakta ve bu kişilerin davranışlarına yansımamaktadır. Gençliğe Hitabe'deki değerleri içselleştiremeyen, davranışlarına yansıtamayan ya da bu değerlerin bilincinde olduğu hâlde onları umursamayan bireyler ise sosyal bir model olma noktasında sıkıntılara yol açmakta ve hitabedeki değerlerin sayfalar arasında saklı kalmasına yol açmaktadır.

Türkçe öğretmeni adayları eğitsel bir bakış açısıyla Gençliğe Hitabe'deki değerlerin farklı derslerdeki bilgilerle ilişkilendirilmesi gerektiği hususunda görüş belirtmişlerdir. Bu da eğitim sistemimizde hep yapılmak istenen, fakat bir türlü hayata geçirilemeyen disiplinler arası uygulamaların eksikliğini önemli bir sıkıntı olarak karşımıza çıkarmaktadır. Eğitimcilerden beklenen şey, öğrencilerin Gençliğe Hitabe ile ilgili bilgilerini yapılandırmalarında ve zihinsel süreçlerini kullanarak başka derslerle ilişkilendirmelerinde onlara yardımcı olmalarıdır.

Türkçe öğretmeni adayları, Gençliğe Hitabe'nin kültürel boyutuna öncelik vermekle birlikte hitabenin Türkçenin gücünü yansıtması açısından da onu kıymetli bir hazine olarak görmektedir. Öğrenciler bu şekilde, Gençliğe Hitabe'yi sadece bir dil malzemesi ya da hitabet

türüne uygun bir metin olarak sınırlandırmamakta; onu büyük bir kültür ve medeniyete sahip olan milletin millî bir değeri olarak yorumlamaktadırlar.

Türkçe öğretmeni adaylarının Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ndeki çağrışimleri somutlaştırırken kullandıkları metaforların benzetme yönlerine göre yapılan tasnifte hitabenin Türk kimliğini çözümlemesi ve yol gösterici olmasıyla içerdiği bilgi ve düşüncelerle aydınlatıcı bir işlev görmesi temalarına ağırlık verdikleri belirlenmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının, Gençliğe Hitabe ile ilgili metafor geliştirirken sıklıkla Orhun Abideleri, pusula, meşale, baba, hazine, güneş, vasiyetname ve anne kavramlarını kullandıkları görülmüştür. Bu metaforlar içerisinde en çok Orhun Abideleri'nin tekrar edilmesinde ise Orhun Abideleri'nin devlet ve milletin karşılıklı sorumluluklarını hatırlatması, Türk kültür ve medeniyetinin değerlerini taşıması, Türk hitabet sanatının önemli bir örneği olması, Türk dilinin değerli bir yadigârı olması ve Türklüğe istikamet verici nitelikte olması gibi sebepler etkili olmuş olabilir. Meşale, pusula, güneş gibi metaforların seçilmesinde yol göstericilik, belirleyicilik, fark edilebilirlik; anne, baba ve doktor gibi metaforların kullanılmasında koruyuculuk, sığınma, güven duyma; veda hutbesi ve vasiyetname gibi metaforların geliştirilmesinde ise sevilen bir kişi tarafından bırakılan bir emanet duygusu ve son arzu anlamlarının belirleyici olduğu düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Gençliğe Hitabe gibi Türk milletine yol göstermek amacıyla yazılan eserlerin daha kapsamlı araştırmalara tabi tutulması ve elde edilen sonuçların değerlendirildikten sonra eğitim sitemine aktarılması bu araştırmanın sonuçlarına göre yapılabilecek en önemli öneridir.

KAYNAKÇA

- AKM, (1990). *Atatürk'ün Kültür ve Medeniyet Konusundaki Sözleri*, Ankara: AKDTYK Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Alp, İ. (1997). Atatürk ve Türk gençliği. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 13(38), 433-450.
- Clarcken, R. H. (1997). *Five metaphorsfor educators*. American Educational Research Association, Chicago.
- Feyzioğlu, T. (1992). Atatürk ve gençlik. *Atatürkçü Düşünce, Atatürk Araştırma Merkezi, (Sayı yok)*, 868-869.
- Göksel, B. (1995). Atatürk'ün huzurunda geçen bir gecenin hikâyesi, Atatürk'ün Türk gençleri hakkındaki düşünceleri ve dünyanın ilk kadın pilotu Sabiha Gökçenin biyografisi. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 11(32), 342-357.
- Kendall, J. E. & Kendall, K. E. (1993). Metaphors and methodologies: Living beyond the systems machine. *MIS Quarterly*, 17(2), 149-171.
- Korkmaz, Z. (1987). Millî mücadele ve sonrasında Türklük şuuru. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 4(10), 47-60.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. (Çev. Gündüz Bulut). İstanbul: MESS Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Determination of Turkish Teacher Candidates' Perceptions for "Ataturk's Address to Turkish Youth" In Factual and Metaphoric Context

Behice Varişoğlu³, Oğuzhan Sevim⁴

Summary

Purpose

In this study, the level of consciousness and the level of sensitivity of the college students, who will be having teacher profession in the near future and will take over the role in transferring the values, about "Ataturk's Address to Turkish Youth" and metaphors that concretize the perception and association of ideas of students are emphasized.

In this context, to be able to understand and analyze the thoughts of the undergraduate students about "Ataturk's Address to Turkish Youth" five different questions are asked. The questions asked about "Ataturk's Address to Turkish Youth" are:

- What is the significance of the "Ataturk's Address to Turkish Youth"?
- Do we, as the society, really value the thoughts mentioned in the "Ataturk's Address to Turkish Youth" it deserve?
- What are the messages given in the "Ataturk's Address to Turkish Youth" for the future and Turkish youth?
- Do you believe that "Ataturk's Address to Turkish Youth" is told as required in the schools?
- What do you think about the value that "Ataturk's Address to Turkish Youth" added to Turkish language and culture?

Method

In the study phenomenology design one of the qualitative research method was used. Study group consists of the 311 students attending last year in Atatürk University Kazım Karabekir Faculty of Education Turkish Education Department. In the study, as the data collection tool, a semi-structured interview form which consists of five open-ended questions is used. The gathered data are analyzed by content analysis technique and the answers that can be related to each other are brought together so that they are collected in a top theme. The same thematic context is considered when grouping the metaphors that students put forward about "Ataturk's Address to Turkish Youth". The metaphors that should be in the same category in terms of their connotations and aspects of the analogy are collected together and given in a table with their percentages.

Findings

- "Ataturk's Address to Turkish Youth" is thought significant by undergraduate students due to its feature of specifying Turkish youth to its duties and responsibilities and being the proof of the latitudinarianism of Atatürk.
- It is observed that undergraduate students put emphasize on that the values mentioned in the "Ataturk's Address to Turkish Youth" are not handled in the level it is desired.
- It is figured out that undergraduate students accent on these:
  - Turkish youth is not able to understand Atatürk

---

³ Atatürk University, Institute of Educational Sciences, Department of Turkish Education, bvarisoglu@hotmail.com

⁴ Atatürk University, Institute of Educational Sciences, Department of Turkish Education, oguzhan-sevim@windowslive.com

- The attempts to erode the values mentioned in the “Ataturk's Address to Turkish Youth”
- Despite knowing the thoughts given in the “Ataturk's Address to Turkish Youth”, Turkish youth does not implement the ideas to real life
- Most of the undergraduate students regard “Ataturk's Address to Turkish Youth” as an ancestral heritage that inspires confidence.
- The emphasize put on the “Ataturk's Address to Turkish Youth” is firstly on the culture and secondly on the language.
- It is observed that undergraduate students developed 34 different metaphors about “Ataturk's Address to Turkish Youth”

Results

According to the gathered data, undergraduate students realize the importance of the “Ataturk's Address to Turkish Youth” and perceive the messages given in. It can be inferred that the answers given by the undergraduate students are consistent and the answers are given with a high sensitivity because the ideas about the significance of the “Ataturk's Address to Turkish Youth” are coherent and they complete each other.

Undergraduate students think that the messages given in “Ataturk's Address to Turkish Youth” are not implemented in real life and they criticize this issue. According to the undergraduate students, the values mentioned in the “Ataturk's Address to Turkish Youth” are being attempted to erode and tried to be alienated to Turkish youth. What undergraduate students think is that, the troubles experienced about the implementation and transfer of the values mentioned in the “Ataturk's Address to Turkish Youth” result with the emerge of much profound problems such as brought up of individuals without a national consciousness and not being able to behave appropriately within the framework of the national unity principle of Atatürk.